

Цивільний захист нерозривно пов'язаний з практичними навичками, тому бібліотека співпрацює з медиками, налагоджено співпрацю з волонтерською групою «Paramedic Fox», проходили тренінги «Я вмію рятувати життя!» та ін.

Вивчення кращого європейського досвіду.

Ознайомлення з засадничими принципами культури волонтерства Національної Служби Цивільного Захисту Італії, налагодження зв'язків з представниками української діаспори, розробка стратегії подальшої співпраці.

На превеликий жаль, дитинство в Україні не можна назвати безпечним: бойові дії, нелегальна зброя, вибухові пристрої, викрадення дітей, загрози терактів, пожежі, ДТП.

Але в наших силах згуртувати громади, озброїти їх знаннями про запобігання надзвичайним ситуаціям, нагадати про нагальну необхідність створення «Плану дій» для кожної родини, допомогти засвоїти найпростіші правила першої допомоги, здатні рятувати життя у складній ситуації. А найголовніше – дозволити відчувати, що культура цивільного захисту – це культура безпеки, культура солідарності, взаємоповаги, активної громадянської позиції та відповідальності. Все це є цивільним захистом, а отже колосальною культурною та соціальною інвестицією.

Попереду бібліотеку чекає багато цікавих впроваджень і творчих проєктів, головною метою яких є подальше розширення спектру бібліотечних послуг, створення привабливого інформаційного середовища для всебічного розвитку дитини та підвищення позитивного іміджу нашого закладу.

УДК 172:027.021:[378.6:615.1]

*Українська Світлана Миколаївна
Національний фармацевтичний університет*

Внесок Наукової бібліотеки НФаУ в національно-патріотичне виховання здобувачів вищої освіти

У статті підкреслюється важливість культурно-просвітницької та виховної діяльності бібліотек ЗВО та висвітлюється досвід роботи Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету.

Ключові слова: Наукова бібліотека, культурно-просвітницька діяльність, виховна робота бібліотеки, загальнолюдські цінності, патріотичне виховання, культурно-освітній простір, освітнє виховання здобувачів вищої освіти.

Сьогодення вимагає від вищої школи підготовки не просто висококваліфікованих випускників, а фахівців із сучасним науковим мисленням, здатних приймати новаторські рішення, творців, які перебувають у постійному пошуку нестандартних підходів, володіють неповторним індивідуальним стилем діяльності, з високим рівнем інтелектуального й духовного розвитку, національно свідомих громадян, патріотів, носіїв нових соціальних цінностей.

Мета статті – розкриття сучасних форм культурно-просвітницької роботи на прикладі національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Науковою бібліотекою НФаУ.

Пріоритетом державної гуманітарної політики щодо національного виховання є забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання, формування здорового способу життя, соціальної активності, відповідальності та толерантності.

Підготовка майбутніх фахівців у вищій школі є складним, комплексним процесом. У ньому, поруч із випускаючими кафедрами, важливу роль відіграє бібліотека. Адже саме цей структурний підрозділ є інформаційним та виховним центром, що яскраво відображено в роботах Пасмор Н. П. [4] та Печеної А. В. [5]. Виховна робота, що проводиться в

позааудиторний час, доповнює та поглиблює виховання, яке здійснюється у процесі навчання. Питанням організації дозвілля молоді в позааудиторний час та проблемам виховного процесу в сучасному освітньому закладі приділяють увагу в своїх працях Белавіна Т. І. [1], Іова В. [3], Кулаковська О. В. [6], Білик Л. І. [2] та інші вчені.

В епоху інтенсивного впровадження інформаційних технологій Наукова бібліотека НФаУ, разом із бібліотеками ЗВО, виконує просвітницьку функцію, впливає на розвиток гуманістичних, моральних, естетичних якостей молоді. Партнерство бібліотеки зі структурними підрозділами і співробітниками університету в культурно-просвітницьких заходах є запорукою ефективного інформаційного впливу на студентство, дає можливість працювати командою, проявляти творчий підхід у вирішенні навчальних питань. [3].

Мета нашої роботи в соціокультурній діяльності - залучення до бібліотеки користувачів з різними потребами та формування їхніх читацьких інтересів, об'єднання навколо бібліотеки читацького активу, підвищення позитивного іміджу бібліотеки. Поєднання всіх принципів у структурно-логічній побудові процесу формування професійної культури майбутнього фахівця у ЗВО дає змогу окреслити державно-національну спрямованість даного процесу для вироблення активної поведінки здобувачів вищої освіти та співробітників університету у суспільстві і власному житті, усвідомлення і дотримання ними в майбутньому духовно-моральних норм українського суспільства.

Провідна роль у вихованні студентів належить кураторам академічних груп, бо саме вони є базовою єдиною ланкою навчальної та виховної системи у ЗВО. Важливою умовою успіху діяльності кураторів є кваліфіковане якісне планування виховної роботи, і тому співробітники бібліотеки беруть активну участь в організації роботи кураторів, плідно співпрацюють з ними та відзначають найактивніших учасників культурно-просвітницьких заходів бібліотеки. Університет і бібліотека органічно поєднуються один з одним та створюють єдиний культурно-освітній простір.

В останні роки Наукова бібліотека НФаУ стала місцем зустрічі небайдужих, талановитих людей, які прагнуть до самовдосконалення та самореалізації. При цьому слід відзначити, що культурно-просвітницька робота Наукової бібліотеки проводиться за такими напрямками: національно-патріотичне виховання, правове виховання, моральне виховання, екологічне виховання, естетичне виховання, трудове виховання, фізичне виховання (здоровий спосіб життя). Для популяризації бібліотечних фондів, відзначення знаменних і ювілейних дат в читальних залах та за межами бібліотеки співробітники організують: презентації книг, книжкові виставки, тематичні перегляди, творчі зустрічі, проводять літературні вечори, інформаційні години, зустрічі з цікавими людьми, творчі виставки декоративно-прикладного мистецтва, образотворчі виставки, фотовиставки та організують творчі майстер-класи.

При організації заходів співробітники бібліотеки надають перевагу презентаційним, інтерактивним, мультимедійним формам інформаційно-просвітницького та культурно-дозвільного спрямування, тому що використання сучасних технологій, демонстрація нових можливостей сприяють підвищенню іміджу бібліотеки університету, яка перебуває в постійному пошуку ефективних форм роботи з користувачем, прагнучи відповідати вимогам часу. Перегляд фільмів, присвячених святам, знаменним датам, життю та творчості видатних людей, презентації, використання звукових фонограм, художніх репродукцій, фотографій дозволяє урізноманітнити виховні заходи, зробити їх насиченішими, цікавими та пізнавальними. Варто зазначити, що ніхто не надасть інформацію в повному обсязі та цікавою для відвідувачів бібліотеки з будь якого із напрямів, ніж знавець у цьому питанні, тому ми залучаємо до співпраці співробітників Харківського історичного музею ім. Сумцова, Харківського літературного музею, музею історії НФаУ, кафедри педагогіки та психології НФаУ, кафедри українознавства та латинської мови, кафедри нутриціології та фармацевтичної броматології та інших.

Відзначимо, що особливу увагу Наукова бібліотека НФаУ приділяє *національно-патріотичному вихованню* здобувачів вищої освіти. Щороку співробітники організують книжкові виставки до державних свят, подій, присвячених українській державності, культурі та мови, а також ті, що освітлюють питання краєзнавства, народознавства та духовності.

Заслуговує також на увагу започаткований у 2013 році цикл краєзнавчих лекцій **«Історія Слобожанського краю»**: «Заснування міста Харкова», «Харківська архітектура». Вдосконалюючи свою роботу, ми співпрацюємо з Харківським історичним музеєм ім. Сумцова. Співробітники ХІМ: Співак О.П. (завідувач відділом науково-освітньої роботи), Івченко Б. А. (зав. сектору) та Дубін К. Ю. (ст. науковий співробітник) виступають з лекціями та проводять інформаційні години біля стендів пересувних виставок. Протягом п'яти років експонувалось понад 20 пересувних виставок на планшетах, з якими ознайомилося майже 10 000 відвідувачів бібліотеки. Серед них: «Стежками рідного краю, «Державні символи України», «Народні свята», «Від фортеці до мегаполісу», «Найславетніший українець усіх часів – Іван Мазепа», «Віків і волі вічні дзвони», «Українська революція 1917–1921», «Сила нескорених» та інші.

До **Дня Українського козацтва та Дня захисника України** проведено інформаційні години «Українське козацтво, «Петро Іванович Калнишевський – останній кошовий отаман Запорізької Січі», «Україна козацька: Віхи історії».

Із нагоди проголошення 2017 року Роком Української революції 1917-1921 років Наукова бібліотека НФаУ, з метою популяризації історії українського державотворення, привернення уваги до національно-визвольної боротьби українців започаткувала новий **цикл заходів «Події, що змінили історію»**, до якого увійшли уроки історичної пам'яті «Сторіччя подій Української революції 1917 року», «Сторіччя проголошення незалежності Української Народної Республіки» та інші.

До **Дня Перемоги** співробітниками бібліотеки були організовані тематичні книжкові виставки: «Пам'ятаємо минуле заради майбутнього», «Ми йшли до тебе, Перемого!» (до 70-річчя визволення Харкова), «Ми не забули ті роки..» та фотовиставка «Харків визволений!», на якій експонувалися фотографії нашого міста у воєнні роки та сучасне місто. Проведено урок пам'яті: «Збережемо пам'ять про подвиг».

З нагоди святкування 75-ї річниці визволення Харкова від німецької окупації (1941-1943 рр.) Наукова бібліотека підготувала низку заходів, серед яких: уроки історичної пам'яті «Війна відгриміла, та пам'ять жива», «Шлях до перемоги»; інформаційні години «Харків у роки Великої Вітчизняної війни»; книжкова виставка «Герої-визволителі Харківщини»; фотовиставка «Нескорені харків'яни». Захід доповнила демонстрація експонатів військового часу з фондів Харківського історичного музею ім. Сумцова.

В Україні щорічно в четверту суботу листопада, щоб зберегти історичну пам'ять поколінь, без чого не можна відчувати себе єдиним народом, відзначається День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій. Вшановуючи пам'ять померлих під час Голодомору 1932-1933 років, Наукова бібліотека НФаУ щороку проводить традиційні заходи (уроки історичної пам'яті, інформаційні години) та експонує тематичні книжкові виставки до **Дня пам'яті жертв Голодоморів та політичних репресій**. Заходи супроводжує експозиція стендів «Свіча скорботи» Харківського історичного музею ім. Сумцова.

Провідна роль у вихованні молоді належить українській мові як духовному стержню нації. Рідна мова – найважливіший засіб патріотичного виховання. Вона була і є важливою сферою впливу на національну свідомість молоді. Розуміння студентами процесу повернення до рідних коренів, витоків українства, національного самоствердження і саморозвитку вже є проявом патріотизму. Важливим завданням є популяризація української класики та якісної, сучасної української літератури. Бібліотека віддає велику шану нашим класикам, відзначаючи їхні ювілеї та пропонує цикли заходів з популяризації української книги, як класичної, так і сучасної **«Дорогоцінна спадщина світової літератури» (Письменники-ювіляри) та «Із**

скарбниці світової літератури» (Книги – ювіляри).

З метою поширення знань молоді про розвиток української писемності та людей, які стояли біля її витоків; виховання почуття поваги й любові до рідної мови, як скарбниці духовності; ознайомлення з життям та творчістю українських письменників, для здобувачів вищої освіти були проведені літературні години та екскурси: «Хотіла б я піснею стати» (з нагоди святкування 145 річниці від дня народження Лесі Українки), «Іван Котляревський – основоположник української літератури», «Слобожанський Амур. Любовна геометрія в долях харківських письменників XIX-XX ст.», «Модний шпацір з «Енеїдою» (з нагоди святкування 175-ї річниці від дня виходу у світ першого повного видання поеми І. П. Котляревського «Енеїда»), «Мандрівний філософ Григорій Сковорода» (до 295-ї річниці від дня народження Григорія Сковороди), «Класики української літератури» (з нагоди святкування 240-річчя від дня народження Г. Ф. Квітки-Основ'яненка) та інші. В цих заходах брала активну участь Н. Ф. Руденко – співробітник Харківського літературного музею.

Задля збереження та примноження культурних традицій українського народу співробітники Наукової бібліотеки разом зі здобувачами вищої освіти та викладачами святкують **День вишиванки**, покликаний популяризувати українську культуру. Доповнюють свято народознавчі та інформаційні години, такі як «Вишиванка – твій генетичний код», «Український національний одяг».

Долучити здобувачів вищої освіти до історії свого навчального закладу, ознайомити з відомостями про видатних вчених, які зробили вагомий внесок у створення і розвиток університету, та розширити їхні знання про досягнення Харківщини у фармацевтичній галузі є основною метою нового циклу виховних заходів бібліотеки **«Патріот свого навчального закладу – патріот свого міста – патріот України»**. Були проведені інформаційні години: «Життя, присвячене фармації», «Харків фармацевтичний», «Фармацевтична промисловість Харкова». Всіх присутніх ознайомили з тематичними книжковими виставками: «Ювіляри НФаУ», «Викладач – це покликання», «Викладачі-науковці – гордість НФаУ», «Історія фармації Харківщини» та «Подих часу: раритетні видання з фонду НБ НФаУ».

Дні відкритих дверей в університеті завжди проходять за участі Наукової бібліотеки. Майбутні здобувачі вищої освіти відвідують університетські лабораторії, аудиторії та обов'язково бібліотеку, де знайомляться з роботою бібліотеки, її ресурсами, сервісами та послугами.

Наукова бібліотека за підтримки ректорату НФаУ, профспілки, студентського активу всебічно веде пропаганду української культури в контексті світової культури, виявляючи в ній загальнолюдські цінності, не зменшуючи значення її національних особливостей. Активна участь молоді у житті бібліотеки надихнула працівників на створення нового проекту **«Biblio-Fest»**, мета якого – сприяти розвитку і трансформації бібліотечного простору як соціокультурної платформи, залучити до співпраці деканів факультетів, кураторів груп, профкому студентів, працівників кафедр і підрозділів університету. Підбиваючи підсумки проекту «Biblio-Fest», керівництво Наукової бібліотеки висловило подяку за вагомий внесок у спільну роботу з виховання студентської молоді найактивнішим співробітникам університету та кураторам груп, які взяли участь у масових культурно-просвітницьких заходах.

Щороку кількість соціокультурних заходів в Науковій бібліотеці збільшується (рис. 1), це зумовлено тим, що бібліотека є не тільки закладом, який реалізує право здобувачів вищої освіти та викладачів на доступ до інформації, але і центром спілкування користувачів.

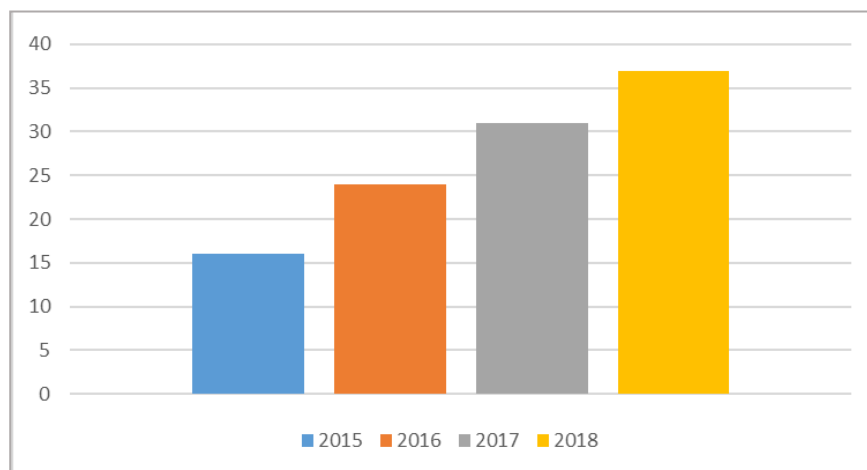

Рис. 1. Динаміка кількості масових заходів в НБ НФаУ

В XXI ст. напрями, глибина, масштабність подальшого розвитку суспільства та його культури залежать від того, які цінності стануть орієнтиром для суспільства, будуть пріоритетними. Наукова бібліотека НФаУ не стоїть осторонь процесів творення нових культурних цінностей, вона перетворюється на сучасний інформаційно-культурний осередок університету. Подальші розвідки будуть спрямовані на визначення ефективного формування професійної культури і особистісного розвитку молоді за допомогою як традиційних так і нових напрямів культурно-просвітницької діяльності бібліотеки.

Список літератури

1. Белавіна Т. І. Сучасні аспекти становлення культури громадянської та соціальної відповідальності учнівської молоді. *Нові технології навчання*. 2001. Вип. 30. С. 63-73.
2. Білик Л. І. Про системний підхід в організації виховного процесу. *Проблеми освіти* : наук.-метод. зб. К., 2001. Вип. 26. С. 97-104.
3. Іова В. Формування громадянської культури особистості. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 147 с.
4. Пасмор Н. П., Зарвирог І. П. Бібліотека і користувач: соціально-виховний аспект (досвід НБ НЮУ ім. Ярослава Мудрого). *Шлях бібліотеки в онлайн-інформаційне суспільство* : наук.-практ. семінар, 24 квіт. 2014 р. Харків : ХДУХТ, 2014. С. 32–37. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5697> (дата звернення: 24.04.2019).
5. Печеная А. В. Массовая работа современных университетских библиотек. *Научные и технические библиотеки*. 2013. № 8. С. 9–16.
6. Кулаковська О. В., Авраменко О. Ю. Культурно-просвітницька діяльність: роль і значення у сучасному вихованні студентської молоді. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства*: матеріали 6-ої міжнарод. наук.-практ. конф., м. Львів, 10-11 вересня 2015 р. Львів, 2015. – С. 208-211.

УДК 378:6 37.015.31:027.021-057.875

Драган Роман Анатолійович
 ОКЗ «Харківська обласна бібліотека для дітей»
Драган Лариса Миколаївна
 Національний фармацевтичний університет

Морально-естетичне виховання здобувачів вищої освіти в освітньо-виховному просторі: досвід та сучасні тенденції.

У статті порушено питання ролі морально-естетичного виховання у формуванні всебічно розвинутої особистості майбутнього фахівця. Наведені приклади роботи в цьому напрямку у Науковій бібліотеці НФаУ.

Ключові слова: заклади вищої освіти, морально-естетичне виховання, Наукова бібліотека, здобувачі вищої освіти.